

kan jeg altså ikke se, at der kunne ske nogen stor ulykke ved det.

Indenrigsministeren (Birte Weiss):

Også her tak for en meget positiv modtagelse. Teknikken omkring antallet af dage, man kan få det presset ned til, synes jeg er meget velegnet til at diskutere under udvalgsarbejdet. Men det er ikke sådan, at jeg kan stille i udsigt, at vi med den teknik, man råder over i dag, kan komme længere ned i denne omgang.

Men jeg synes, det er fint nok, at vi tager en teknisk runde på det under udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Elisabeth Arnold):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:
14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 52:

Forslag til folketingsbeslutning om flytningen af Thulebefolkningen.

Af Keld Albrechtsen (EL) og Gert Petersen (SF) m.fl.

(FremSAT 31/10 96).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Regeringen er glad for denne mulighed for over for Folketinget at klargøre sin holdning til de forskellige spørgsmål om Thulebefolkningens flytning i 1953. Et udvalg nedsat af justitsministeren i 1987 med landsdommer Ziegler som formand har haft til opgave at foretage en uvildig og dybtgående undersøgelse af omstændig-

hederne i forbindelse med flytningen af Thulebefolkningen i 1953 fra det nuværende forsvarsområde til Quaanaaq.

I sin rapport fra marts 1995 var udvalget ikke i tvivl om, at det var den militære udvikling med anlæggelse af basen og dens udvidelse med kystbatterier på Dundas, der var den tvungende årsag til, at befolkningen rent faktisk flyttede. Udvalget fandt ikke oplysninger, der tyder på, at der fra amerikansk side skulle være fremSAT noget ønske endige krav om, at Thulebefolkningen flyttede.

I bogen »Thule, fangerfolk og militæranlæg«, som de to forskere Jens Brøsted og Mads Fægteborg udgav i 1995, gør forfatterne gældende, at flytningen af Thulebefolkningen var en tvangsflytning, der skete efter anmodning fra USA. På denne baggrund ønsker forslagsstillerne nu, at Dansk Udenrigspolitisk Institut skal foretage en ny uvildig undersøgelse for at afklare, om der skete tvangsflytning på anmodning af USA, eller om det var en beslutning, som var taget udelukkende af Danmark selv, og om der var tale om en tvangsflytning.

Som bekendt bad regeringen sidste år Dansk Udenrigspolitisk Institut om at udarbejde en hvidbog om USA's overflyvninger af Grønland med atomvåben og Thulebasens rolle i den forbindelse. DUPI's hvidbog forventes at foreligge i begyndelsen af 1997. DUPI har på forespørgsel oplyst, at instituttet ikke gør spørgsmålet om flytningen af Thulebefolkningen i 1953 til genstand for en selvstændig behandling i hvidbogen. Spørgsmålet vil være beskrevet i forbindelse med hvidbogens gennemgang af den dansk-amerikanske overenskomst af 27. april 1951 om forsvaret af Grønland.

Regeringen er bekendt med, at Thule Kommune har iværksat en analyse af Zieglerrapporten. Der er på den baggrund enighed mellem regeringen og landsstyret om at afvente DUPI's hvidbog og resultatet af Thule Kommunes analyse af Zieglerrapporten, før der tages stilling til spørgsmålet om en eventuel ny undersøgelse. Jeg vil gerne have sagt, at efter regeringens opfattelse er de seneste oplysninger om flytningen i 1953, bl.a. fra artikler i dagspressen, ikke af en sådan art, at de kan berettige en ny undersøgelse. Anderledes vil det være, hvis der fremkommer væsentlige nye oplysninger, der kan begrunde en ny undersøgelse.

Jeg kan bekræfte, at FN's racediskriminationskomité i forbindelse med Danmarks rapportering om efterlevelsen af FN's konvention

mod racediskrimination har rejst spørgsmålet om, hvorfor der ikke i 1959-1960, da Thulebefolkningen rejste krav om erstatning for flytningen, blev ydet en sådan erstatning. Regeringens svar til racediskriminationskomiteen er under udarbejdelse. Svaret skal afgives i januar 1997 i forbindelse med Danmarks næste rapport til komiteen. Rapporten vil helt sædvanligt tilgå Folketingets Retsudvalg.

Med hensyn til opfordringen til regeringen om at give de forflyttede og deres efterkommere en undskyldning, skal jeg oplyse, at daværende grønlandsminister Tom Høyem i Qaanaaq i september 1985 på regeringens vegne gav befolkningen en undskyldning for, at flytningen skete så hovedkulds, og at befolkningen var blevet så dårligt informeret. Under sit besøg sammesteds i august i år gav statsministeren udtryk for beklagelse herover. Jeg har forstået, at en forening med udgangspunkt i fangerbefolkningen påtænker at anlægge sag mod regeringen med krav om erstatning. Det er deres ret. Den mulighed har hele tiden stået åben og gør det naturligvis stadig væk.

Som beskrevet i Zieglerrapporten er der siden 1953 og op til i dag gennemført en række foranstaltninger til gavn for Thulebefolkningen. Jeg skal ikke gå i enkeltheder om denne, men blot nævne den indskrænkning af baseområdet og forøgelse af boligbyggeriet, der fandt sted i 1985-86 som led i den daværende grønlandsministers 9-punkts-plan.

I samråd med hjemmestyret arbejdes der videre med løsninger til forbedring af trafikbetjeningen af Thule Kommune ved anvendelse af Thulebasen. Der er enighed mellem regeringen, landsstyret og Qaanaaq Kommune om denne linje.

Sammenfattende: Det er regeringens opfattelse, at der i forståelse med landsstyret er tilvejebragt en god løsning. Landsstyreformanden udtalte i sin tale ved åbningen af Landstinget i september sin tilfredshed hermed. Han har foreslået, at hjemmestyret for sit vedkommende bidrager til løsningen ved at etablere en grusbane i Qaanaaq, og landsstyret har bebudet at stille konkret forslag herom på Landstingets forårssamling.

Gennemføres den forbedrede trafikbetjening af Thule, den såkaldte Dundasløsning, er det regeringens opfattelse, at regeringen i enighed med landsstyret og Qaanaaq Kommune har gjort op med problemerne omkring Thulebefolkningens flytning, og at der herefter ikke er andre krav fra officielt grønlandsk hold.

Helle Degn (S):

Dette beslutningsforslag peger på to ting. For det første ønsket om en hurtig afslutning i form af en undskyldning og en godtgørelse. For det andet, at DUPI skal i gang med en undersøgelse af forløbet, hvor det skal undersøges, om det var USA, der anmodede om flytningen, om beslutningen alene blev taget af den danske regering, og om der var tale om en tvangsmæssig flytning. Det er spørgsmål, som efter vores opfattelse alle er relevante, men hvorom der kun kan gives dunkle gisninger som svar.

Hvad er det så, der er sket? Ja, vi har i den socialdemokratiske folketingsgruppe hæftet os ved, at man i 1985 faktisk fik lavet en undersøgelse, og at man fik lavet en aftale med kommunen om en 9-punkts-plan, som betød flere boliger, som betød en undskyldning fra den daværende grønlandsminister, Tom Høyem, på den danske regerings vegne.

I 1987 blev der af justitsministeren iværksat en undersøgelse af den daværende justitsminister; det blev til den såkaldte Zieglerrapport, som blev afleveret til den nuværende regering i marts 1995, og jeg må efter nærmere granskning sige, at heller ikke den trænger til bunds i sagerne.

Det, som vi derudover har hæftet os ved, er de kollektive godtgørelser, som i årenes løb faktisk er blevet givet. I 1953 er der givet erstatning, nemlig boligerstatning og erstatning for redskaber, i 1968 blev der givet 50.000 kr. for tabt fangstindtægt – der er sådan en slags kompensation – plus løbende hjælp til både passager- og godstransport. I 1985 kom 9-punkts-planen med øget boligbyggeri, og i 1987 blev Thulefondet etableret fra amerikansk side med en godtgørelse på 1,75 mio. kr., som altså alene tilgår Thulebefolkningen.

Den danske regering skal i den kommende tid – her i midten af januar – besvare spørgsmålet over for FN's Racediskriminationskomité. På baggrund af udenrigsministerens besvarelse skal jeg bede udenrigsministeren om at være Folketinget behjælpelig med også at få oversendt denne besvarelse til Grønlandsudvalget, hvortil dette beslutningsforslag, så vidt jeg kan forstå, søges oversendt til behandling.

DUPI skal aflevere en rapport til regeringen her midt i januar, en rapport, hvor de vil pege på baggrunden og omstændighederne omkring fremkomsten af H.C. Hansen-papiret. Også den vil vi i Folketinget se frem til med stor interesse.

Det, den danske regering har foretaget sig, er, at man på fornuftig måde, synes jeg, har samarbejdet med landsstyret om en politisk løsning og en kollektiv godtgørelse i form af en civil landingsbane, altså Dundasløsningen. Vi hilser med tilfredshed, at landsstyret den 26. september meget bredt politisk har tilkendegivet tilfredshed med denne løsning. Vi har også noteret os, at Thule Kommune har erklæret sig tilfreds og indforstået med denne kollektive godtgørelse.

Når landsstyret står bag denne politiske linje i samarbejde med lokalbefolkningens repræsentanter, så kan den socialdemokratiske folketingsgruppe også give sin tilslutning til den forhandlingslinje i retning af en hurtig politisk løsning, og vi må på den baggrund afvise den fremgangsmåde, som dette beslutningsforslag anviser.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne stille fru Helle Degn et par spørgsmål på baggrund af den dybt negative reaktion over for det forslag, vi har fremsat.

Fru Helle Degn erkender, at den undersøgelsesrapport, der fremkom fra udvalget, der har arbejdet i alle disse mange år, ikke trænger til bunds i sagen. Så vil jeg godt spørge, om det med henvisning til DUPI-undersøgelsen, som kommer i januar, er Socialdemokratiets forventning, at der er udsigt til, at den rapport, som jo dybest set vedrører en lang række andre spørgsmål, og som kun perifert vil berøre det her emne, trænger til bunds i sagen, eller om der her blot er tale om en forhalingsmanøvre.

Jeg vil også godt spørge om, hvordan Socialdemokratiet forestiller sig, at man med den her kurs, hvor man altså forsøger at forhale den yderligere diskussion om, hvad der egentlig skete, kan løse det problem, man står med i FN, hvor Danmark jo ikke har kunnet forklare sig. Hvordan vil Socialdemokratiet løse spørgsmålet i forhold til FN?

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Tusind tak til hr. Keld Albrechtsen, som giver mig mulighed for at besvare et udmærket spørgsmål. Det er ganske rigtigt, at jeg ikke har den opfattelse, at Zieglerrapporten trængte til bunds i sagerne; den trængte ikke til bunds i de dele af sagsforløbet, hvorom der ikke forefindes skriftlig dokumentation.

Der er en tidsånd, der er nogle forhandlings- og sikkerhedspolitiske forhold, og der er nogle aftalemæssige forhold, som ikke gør det muligt at trænge til bunds i sagen og få den dokumenteret. Det beklager jeg, men den situation står vi ofte i, når vi skal trænge til bunds i, hvad der har begrundet sikkerhedspolitiske og praktiske arrangementer i forbindelse med aftaler indgået mellem flere lande.

Jeg har ingen forventninger om, at DUPI-rapporten trænger til bunds i de spørgsmål, som er nævnt i dette beslutningsforslag, for det er ikke meningen med DUPI-rapporten, og derfor gør den det heller ikke.

Socialdemokratiet har overhovedet ikke noget ønske om at forhale noget som helst. Jeg startede med at sige, at jeg ser regeringens linje sådan, at regeringen har den opfattelse, at man meget gerne i samarbejde med de lokale grønlandske myndigheder hurtigt søger frem imod en hurtig politisk løsning på denne sag.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu kan jeg forstå, at når man henviser til den DUPI-rapport, der kommer til januar, så er det sådan set kun for at have et påskud til at lægge denne her sag til side; det er ikke, fordi man forventer, at den vil bringe en afklaring af dette her – sådan forstod jeg fru Helle Degn – for det mener hun i virkeligheden ikke man kan opnå.

Og så vil jeg gerne spørge fru Helle Degn, om hun er opmærksom på, at der i de amerikanske aviser bl.a. takket være Brøsteds forskning er fremdraget dokumenter, der belyser USA's rolle i denne sag, og som belyser det forhold, at det var USA, der direkte krævede, at man foretog denne tvangsforflytning, som Danmark så effektuerede på USA's ordre – for nu at fremstille sagen i sin korte og klare form.

Er fru Helle Degn af den opfattelse, at det ikke bør undersøges og ikke kan undersøges, for så er jeg alvorligt bange for, at man her ønsker at feje noget ind under gulvtæppet.

Og så tillod taletiden ikke, at fru Helle Degn svarede på spørgsmålet om, hvad Danmark vil stille op med FN-problemet, men det vil jeg så hermed give fru Helle Degn mulighed for at få taletid til at besvare.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg synes på dette tidspunkt, at jeg vil klargøre, hvad det er, DUPI-undersøgelsen sigter imod: DUPI-undersøgelsen skal klarlægge de histo-

riske og politiske omstændigheder omkring Thulebasen. Derimod er det korrekt, at DUPI-undersøgelsen ikke er en redegørelse for erstatningsretlige problemer, men til gengæld en undersøgelse, som forhåbentlig, når den foreligger, er en overbevisende redegørelse for omstændighederne omkring Thulebasen.

Hvad angår svaret til FN, så må jeg over for hr. Keld Albrechtsen gøre opmærksom på, at den danske regering er i færd med at udarbejde det, og det vil foreligge i januar.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg synes, det allerede med det samme skal siges, at kritikken af 1987-udvalgets, altså Zieglerudvalgets beretning eller rapport jo ikke alene går på en kritik af, at der er bestemte kilder, man ikke har anvendt.

Jeg forstår ikke, hvordan det grønlandske landsstyre i 1995 kunne komme til den konklusion, at man accepterede rapporten, når der i udtalelsen fra samme landsstyre står følgende:

»Efter landsstyrets opfattelse indeholder mange af vidneudsagnene fra lokalbefolkningen og de skriftlige optegnelser i materialet vidnesbyrd om befolkningens faktiske oplevelser af at være blevet tvangsforflyttet fra Thule med urimelig kort varsel. Undersøgelsesudvalget når imidlertid nogle helt andre konklusioner. Efter landsstyrets vurdering skyldes dette, at undersøgelsesudvalgets konklusioner overvejende hviler på danske kilder og udsagn, mens indholdet i de grønlandske kilder er ignoreret eller fejlfortolket.«

Jeg begriber ikke, hvordan man kan tage de konklusioner, der findes i Zieglerudvalget, alvorligt, og jeg mener, at der allerede og alene derfor er brug for en ny undersøgelse; ikke af alle de præmisser, som Zieglerudvalget lægger frem, for de har i og for sig været rigtige nok, men på grund af den måde, hvorpå man har behandlet konklusionerne, plus så en undersøgelse af de kilder, der senere er kommet til.

(Kort bemærkning).

Hans-Pavia Rosing (S):

Det er korrekt, som hr. Gert Petersen siger, at der har været en del kritik også fra grønlandsk side af Zieglerrapporten og dens konklusioner, fordi den er ikke dybdegående nok, men det vil jeg komme lidt nærmere ind på under mit indlæg. Der er faktisk ved at blive udarbejdet et responsum eller en kritisk gennemgang af Zieg-

lerrapporten fra grønlandsk side med Thule Kommune i spidsen.

Men man har jo selvfølgelig fra grønlandsk side taget denne rapport som et partsindlæg i den debat, der har kørt siden 1985, og man har med kritiske øjne taget Zieglerrapporten som én del, fordi der er nogle værdifulde oplysninger i den og der er nogle værdifulde vidneudsagn specielt fra folk, der er blevet berørt af det i Thule. Men som sagt så vil jeg komme lidt nærmere ind på det i mit indlæg.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg mener, det er vigtigt, at man holder sig klart og forstår, som også udenrigsministeren gav et bidrag til, hvad det er, DUPI-rapporten beskæftiger sig med, og hvad den ikke beskæftiger sig med. Nu er der ingen af os, der sidder i salen i dag, som har haft lejlighed til at stifte nærmere bekendtskab med DUPI-rapporten, men den vare, der er blevet bestilt, er ikke en vare, der går i retning af, at man ønsker klarlagt erstatningsretlige forhold og slet ikke den form for erstatningsretlige forhold, der tales om i beslutningsforslaget, og som skulle danne grundlag for en ny DUPI-undersøgelse.

Jeg mener, det er at lede mennesker på vildspor, når man forsøger at anvise dem denne politiske vej som en løsning. Den er ikke farbar, og den er ikke anbefalelsesværdig.

Jeg synes, at både landsstyret i Grønland, Thule Kommune og den danske regering på fornuftig vis forsøger at udrede en politisk løsning i et godt samarbejde og give et fornuftigt svar på det spørgsmål, som vores generation naturligvis må stå med. Vi har brug for en form for æresoprejsning til den befolkning, som retmæssigt føler, den har fået en dårlig behandling. Men det, der er brug for, er efter vores opfattelse ikke, at man beder folk om at søge individuelle løsninger. Nej, der er brug for en politisk løsning, en politisk tilkendegivelse, som både den danske regering og de grønlandske myndigheder sammen kan stå inde for i den kommende tid.

Christian Mejdahl (V):

Det er en gammel sag, som Enhedslisten og SF tager fat i med dette beslutningsforslag; men alderen i sig selv skal vel ikke forhindre os i at se på sagen. Men det lange åremål, der er gået, siden Thulebefolkningen blev flyttet, gør det jo ikke lettere at komme til bunds i sagen.

Ifølge beslutningsforslaget skal Folketinget opfordre regeringen til at give de forflyttede og deres efterkommere en undskyldning og ret til erstatning. Men der er jo givet en form for erstatning i 1953 i form af nye huse og en række fornødenheder, og der er givet en undskyldning, fordi flytningen i 1953 skete så hovedkulds og uden en grundig information. Den blev givet af daværende minister for Grønland Tom Høyem i 1985. Endvidere blev der ved samme lejlighed fremsat en 9-punkts-plan, som kollektivt skulle kompensere for nogle af de ulemper, flytningen havde forårsaget, og denne plan blev accepteret af kommunalbestyrelsen i Thule og af landsstyret. Denne accept blev udtrykt i Landstinget.

Det kan selvfølgelig altid diskuteres, om det er erstatning og undskyldning nok, for hvad er nok, når et fangersamfund skal flyttes? Det er umuligt at gøre op, især så lang tid efter flytningen.

Forslagsstillerne ønsker også, at Folketinget anmoder Dansk Udenrigspolitisk Institut om at gennemføre en ny undersøgelse af omstændighederne omkring flytningen af Thulebefolkningen i 1953. Efter nytår kommer som allerede nævnt DUPI-rapporten, som også vil berøre emnet om Thulebefolkningens flytning, og hvis der kommer væsentligt nyt frem, vil Venstre naturligvis forholde sig til det. Men som tingene ligger oplyst i beretningen om flytningen af Thulebefolkningen i 1953, den såkaldte Ziegler-rapport, finder vi ikke grundlag for at sætte yderligere foranstaltninger i værk ud over den opmærksomhed, som et af verdens nordligste lokalsamfund altid må være omgivet af. Det er jo i sig selv et barsk område at bo og virke i.

Men i første omgang må det være Grønlands landsstyre, der har ansvaret for at sætte de ting i værk, som skal gøre det muligt at opretholde dette lokalsamfund. Jeg håber, at hjemmestyret får mulighed for at løse den opgave, og jeg er ikke i tvivl om, at viljen er til stede.

Som det fremgår af det, jeg her har sagt, kan Venstre ikke støtte forslagsstillernes fremgangsmåde.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Mejdahl kom med nogle interessante betragtninger, som viser, at partiet Venstre åbenbart har et særdeles lemfældigt forhold til den ejendomsret, som er sikret i den danske grundlov. Nu kan hr. Mejdahl selvfølgelig sige,

at vi behøver ikke at tage hensyn til grundloven i denne sag, for Danmark optrådte som kolonimagt på det tidspunkt. Grundloven var ikke gældende for Grønland, og derfor kan den befolkning, som var undertrykt af kolonimagten, ikke påberåbe sig nogen form for rettigheder. Det synspunkt kunne hr. Mejdahl selvfølgelig fremføre, men det tror jeg han klogeligt vil undlade.

Derfor vil jeg godt spørge hr. Mejdahl: Mener han, at erstatningen er givet efter grundlovens regler? Og mener hr. Mejdahl, at man i lignende tilfælde blot ved at give folk en meddelelse kan fragte dem deres bolig og deres fangstområde? Hr. Mejdahl kunne jo sammenligne med jyske gårdejere: Dem kan vi blot sende en meddelelse og så tvangsforflytte. Mener hr. Mejdahl i ramme alvor, at det er at overholde grundlovens regler?

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Der bliver spurgt, om jeg mener, at flytningen og den erstatning, der blev givet i sin tid, var efter grundlovens regler. Det er jeg ikke i stand til at definere præcist her på det grundlag og med det materiale, der foreligger, men det, man har gjort i tidens løb – dels i 1953 og dels i årene efter – er selvfølgelig ud fra den bedste forudsætning at yde den fangerbefolkning, som i 1953 måtte rykke teltpælene op og flytte, en rimelig retfærdighed.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil for det første spørge hr. Mejdahl, om fratagelse af bolig og fangstområde kan ske uden iagttagelse af grundlovens regler. Og så vil jeg spørge hr. Mejdahl, om man kan foretage en ekspropriation uden at give mulighed for domstolsprøvelse dels af ekspropriationens grundlag og dels af dens størrelse. Kan man det, eller kan man ikke det, hr. Mejdahl? Har man overholdt reglerne i denne sag? Det spørgsmål synes jeg dog er enkelt at besvare. Jeg kan godt give svaret, men lad nu hr. Mejdahl give det.

(Kort bemærkning).

Hans-Pavia Rosing (S):

Det var nogle interessante betragtninger, hr. Christian Mejdahl kom med om erstatningsspørgsmålet, for det erstatningsspørgsmål, der er tale om ifølge beslutningsforslaget, er jo ikke de huse, som blev stillet til rådighed i 1953, da befolkningen blev flyttet med 3-4 dages varsel.

Jeg synes, Venstre har en noget lemfældig omgang med spørgsmålet om ejendomsrettigheder. Der er ikke nogen rapporter, som oplyser, hvilke ejendomsrettigheder der er gældende for de mennesker, der blev tvangsforflyttet. Og så kunne det selvfølgelig være interessant at høre, om hr. Otto Steenholdt som medlem af Venstres gruppe deler de synspunkter, hr. Mejdahl har.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg synes, det er på sin plads at slå fast, at det ligger altså i den danske grundlov, at man, hvis man finder sin ret trådt for nær, kan anlægge sag ved domstolene for at få sin ret, hvis man mener, man er blevet krænket. Den mulighed står åben, og det er selvfølgelig helt og holdent i overensstemmelse med grundloven.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Til hr. Keld Albrechtsen: Der er jo ingenting til hinder for, at der kan rejses et erstatnings-spørgsmål ved domstolene, og det er først i det tilfælde, at der foreligger en domstolsafgørelse, at vi får at se, om der i henhold til grundloven er ydet fuld retfærdighed.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg kan forstå, at udenrigsministeren og hr. Mejdahl mener, at dengang tvangsforflytningen foregik, blev befolkningen i Thule gjort udtrykkeligt opmærksom på, at den havde ret til at gå til en domstol – jeg vil i øvrigt godt spørge ministeren, hvilken domstol der var tale om – og blev gjort opmærksom på, hvilke rettigheder den havde efter den danske grundlov, hvordan ekspropriationssager foregår, og at de faktisk ikke kan gennemføres, uden at der retligt tages stilling til grundlaget for ekspropriationen og erstatningens størrelse.

Jeg vil godt spørge hr. Mejdahl, om han kan redegøre for, hvilke domstolsmuligheder der konkret var, dengang ekspropriationen foregik, og om denne ekspropriation foregik efter de regler, grundloven foreskriver. Fandt den sted efter disse regler? Hr. Mejdahl er vel klar over, at grundloven taler om, at reglerne skal respekteres på det tidspunkt, hvor ekspropriationen foregår, og ikke 50 år efter?

(Kort bemærkning).

Otto Steenholdt (V):

Socialdemokratiets ordfører sagde, at resultatet af DUPI's undersøgelse skal komme frem efter nytår. I forbindelse med Folketingets åbningsdebat opfordrede jeg udenrigsministeren til at udvide DUPI's kommissorium, så der blev mulighed for at tage 1953-sagen med, men det kunne ikke lade sig gøre, og derfor forventer jeg heller ikke, at der kommer noget nyt. Det er bare tidsspilde at vente på DUPI's resultat.

Til Hans-Pavia Rosing vil jeg gerne sige, at jeg lyttede interesseret til den socialdemokratiske ordførers indlæg, og jeg vil gerne spørge på samme måde: Deler hr. Hans-Pavia Rosing Socialdemokratiets mening? Jeg er ikke enig i den socialdemokratiske ordførers indlæg, men det henviser jeg til i min senere tale.

(Kort bemærkning).

Aage Brusgaard (FP):

Det er da fantastisk, så meget Enhedslisten går op i at overholde grundloven, og at man ikke skal fratage folk noget, de har ret til. Det er bare mærkeligt, at vi kun skal høre sådan noget, når det er et folkefærd, der bor langt herfra, og det nok kan skabe lidt presse. Da man f.eks. fratog landmændene deres ret til at dyrke de 2 meter brede bræmmer langs åløb, sagde Enhedslisten, at det havde ikke noget med grundlovsprincipper at gøre, for det var bare bønder. Der kørte godt nok en retssag, men den tabte de.

Og hvad med al den ejendom, man har taget fra danskere herhjemme på grund af Øresundsforbindelsen? Her er tvangsforflyttet omkring 600 familier. Hver eneste gang vi laver en ny motorvej, hver eneste gang vi laver en bro, en offentlig bygning eller andre ting, flytter vi altså nogle mennesker fra punkt a til punkt b, og så siger vi: Det tjener almenvellet, og derfor får I erstatning.

Da jeg var med Grønlandsudvalget i Grønland, var vi oppe at se både de hytter, de flyttede fra, og de boliger, de blev flyttet til. Det var en helt klar forbedring, og når vi talte med grønlænderne oppe i området, var de faktisk heller ikke så negative, som Enhedslisten er her. Men hver eneste dag bliver danske fiskere her i landet frataget rettigheder, de har haft i årtier, og danske landmænd bliver frataget retten til at bruge deres mark, deres gylle og deres bygninger, som de har gjort i årtier. Og alt det sker med nul erstatning!

Fjerde næstformand (Elisabeth Arnold):

Tiden for korte bemærkninger er 1 minut, og så er det hr. Keld Albrechtsen for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Ja, man kan jo godt forsøge at drage en lang række andre og meget interessante juridiske problemstillinger ind i denne sag. Men jeg vil foreslå, at vi vender tilbage til sagen.

Jeg vil godt bede udenrigsministeren og Venstres ordfører om at besvare mine spørgsmål: Hvad var det for en domstol, hvad var det for en retlig sikkerhed, befolkningen havde i 1953, da ekspropriationen foregik? Hvilke regler i grundloven blev anvendt? Forelå der overhovedet et retligt grundlag for den forflytning, myndighederne foretog? Ved hr. Mejdahl f.eks., om der forelå et retligt grundlag eller ej for det, der foregik? Har hr. Mejdahl undersøgt det? Det vil jeg gerne spørge om, for vi må åbenbart begynde, havde jeg nær sagt, fra basis i denne sag.

Og ved udenrigsministeren, om der var et retligt grundlag? Det synes jeg udenrigsministeren skulle oplyse. Og hvilken domstol kunne befolkningen gå til for at få prøvet et retligt grundlag, der ikke eksisterede? Det vil jeg godt spørge udenrigsministeren om.

Fjerde næstformand (Elisabeth Arnold):

Så er der ikke flere korte bemærkninger, og vi er tilbage i ordførerrækken.

Grethe Rostbøll (KF):

Der er flere elementer i beslutningsforslag nr. B 52: Der er spørgsmålet om undskyldning, spørgsmålet om yderligere erstatning og forslaget om en ny undersøgelse.

Der har tidligere på året været rejst forslag om at udvide kommissoriet til den DUPI-undersøgelse, der er i gang. Nu er det jo i hvert fald for sent, og vi har været enige med regeringen i, at det ikke ville være klogt at udvide dette kommissorium.

Jeg vil gerne sige tak til udenrigsministeren for den omhyggelige gennemgang af forløbet og gennemgangen af både erstatningsspørgsmål og de forskellige undskyldninger. De svarer ganske nøje til den opfattelse, vi har af forløbet. Jeg synes, det var grundigt og omhyggeligt.

I Det Konservative Folkeparti medvirker vi gerne til at finde en politisk afslutning så hurtigt som muligt. Vi ser frem til udvalgsarbejdet, men

mener ikke, at vi på forhånd kan give nogen tilslutning til kravet om yderligere erstatning. Men vi må overveje med regeringen, om der endnu er en form for undskyldning, en form for beklagelse, som ikke er givet. Jeg synes nok, der har været undskyldt omhyggeligt undervejs.

Vi venter ikke under udvalgsarbejdet fuldstændigt at kunne afklare hverken årsags- eller skyldforhold, men der må jo bringes en sandsynlighedsbeskrivelse af forløbet, og vi vil forholde os afventende til DUPI-undersøgelsen, som kommer. Så vidt vi ved, vil der være 10-12 sider, som vedrører det spørgsmål, der rejstes her i dag om Thulebefolkningen. Men lad os dog se det. Nu har vi ventet så længe; så kan vi vel også vente et par måneder på den redegørelse.

Vi vil også se frem til det svar, som regeringen skal give på FN's forespørgsel til racediskriminationskomiteen. Regeringen er jo i det hele taget ved at fremdrage de sager.

Endelig vil vi gerne se, hvad der kommer frem, når Thule Kommune skal analysere Zieglerrapporten.

Der er dog gjort et stykke arbejde for at afdække sagsforløbene. Jeg synes ikke, det tilkommer os i den grad at mistænkeliggøre de folk. Vi er positive over for at drøfte sagen, og vi vil gerne afdække, om der er væsentlige nye oplysninger, der kan begrunde en ny undersøgelse; ellers ville vi ikke slutte os til et sådant ønske.

Gert Petersen (SF):

I årevis rådede der den myte, at Thuleboerne i 1953 havde forladt deres hjemegn frivilligt og på et eller andet mystisk retsligt grundlag. Myten blev bestyrket af den undersøgelse, som et i 1987 nedsat udvalg offentliggjorde i 1994. Nuvel, problemer havde der været, det medgav man, og derfor indgik regeringen den såkaldte Dundasaftale med landsstyret om flyforbindelse.

Men bortset fra den meget halvhjertede undskyldning, som Høyem kom med i 1985, har der ikke været tale om en regulær undskyldning og en egentlig erstatning. Det fandt man heller ikke rimeligt på baggrund af udvalgets beretning.

Men samme beretning er uanvendelig; der er en ganske påfaldende modsætning mellem præmisserne og konklusionen. Det store spørgsmål om Thuleboernes holdning i 1953 besvares alene på basis af danske kilder, medens, som hjemmestyret sagde i sin kritik, indholdet i de grøn-

landske kilder er ignoreret eller fejlførtolket. Hertil kommer, at andre kilder, især de amerikanske, er blevet forsømt.

De er til gengæld blevet undersøgt af universitetslektor Brøsted, hvis nyeste forskningsresultater har fået landsstyret til at skærpe sin kritik og kræve en ny undersøgelse. Ifølge Brøsteds kildeforskning råder der ikke tvivl om, at det var USA's luftvåben, der krævede området rømmet for at udvide Thulebasen, og at de danske myndigheder uden indvendinger efterkom kravet og stillede Thuleboerne over for et fait accompli.

Thuleboerne havde intet valg; de blev tvunget bort. Det er florumvundet, men afslørende udtrykt i 1987-udvalgets konklusion, hvorefter der ikke, og jeg citerer: »... er udtrykt nogen form for trusler eller udøvet nogen form for tvang ud over den nødvendighed, der lå i selve det faktum, at de nævnte installationer ville blive opført og baseområdet udvidet.«

Ja, altså hvad kan ord ikke bruges til? Tænk, hvis en besættelsesmagt meddelte os her på Christiansborg, at der skulle opføres en militærbase på Slotsholmen. Nu ved I det! Men ud over den nødvendighed, der ligger i dette faktum, vil vi på ingen måde true eller tvinge jer til at flytte væk fra Slotsholmen. Det er jo det samme!

Trods de kønne ord ville der være tale om et rent tvangsovergreb, og sådan optrådte Danmark faktisk over for Thuleboerne i 1953. Jeg er helt overbevist om, at Danmark i dag ikke ville optræde sådan. Meget har ændret sig, men vi gjorde det faktisk dengang. Derfor har de krav på en oprigtig undskyldning og også en klækkelig erstatning. Jeg synes ikke, at Dundasløsningen er tilstrækkelig. Og så må man forhandle om formerne for erstatning yderligere.

Vi i Danmark har krav på, at der sker en fornyet undersøgelse, der kan afdække det fulde ansvar for, hvad der skete i 1953, først og fremmest ved at inddrage de senest frigivne kilder, som Brøsted har anvendt, og som man ikke kunne anvende tidligere.

Det hele er ved at ligne en hastesag. Hvis de retssager, som en gruppe grønlændere har bebudet, bliver til virkelighed, vil Danmark med sikkerhed tabe dem, fordi der var tale om en ekspropriation uden retsgrundlag. Det vil være utrolig pinligt for et land, som siden 1950'erne har gjort menneskerettigheder til en mærkesag; så det er også i Danmarks egen interesse, at der sættes et anstændigt punktum – og i tide.

Aage Brusgaard (FP):

Folketinget opfordrer regeringen til at bringe sagen om flytning af Thulebefolkningen i 1953 til en hurtig afslutning ved at give de forflyttede og deres efterkommere en undskyldning og ret til erstatning.

Vi kan sige, at det er da i hvert fald et godt menneskesyn at have, at alle skal have en undskyldning, hvis de bliver trådt under fode, og også en erstatning. Det, vi kan diskutere, er jo så, om ikke de har fået den erstatning.

Det, der er lagt meget vægt på her, er som sagt, at vi skal overholde grundloven, og heri er Fremskridtspartiet 100 pct. enig.

Det, jeg sagde i min korte bemærkning, var, at jeg synes, det er lidt mærkeligt, at netop partier, som, når det drejer sig om Danmark hernede, er fuldstændig ligeglade med, hvordan grundloven tromler befolkningen ned. Derfor er det lidt mærkeligt, at bare fordi denne sag nok vil give lidt presse, er man lige pludselig på vagt over for, hvad grundloven siger i forhold til borgernes rettigheder. Det synes jeg da er lidt ejendommeligt.

Jeg kunne nævne Krudt-Peter-sagen, jeg kunne nævne Sø-Peter-sagen, jeg kunne komme med 100 andre sager, hvor ganske almindelige danske borgere har bygget eller lavet et eller andet på deres egen jord. Det må de ikke. Det skal rives ned. Og det er med både Enhedslistens og SF's velsignelse. Det må man sandelig ikke. Det er i sådanne tilfælde, jeg mener, at grundloven bliver trådt under fode.

Men her, hvor Thuleborgerne fik en ny bolig – som sagt var jeg deroppe i sommer. Vi så de hytter, de flyttede fra. Vi så de hytter, de fik. De fik en hel ny bolig i datidens standard i bytte for noget faldefærdigt.

Så siger man, at det har ingen betydning, hvis man bliver tvangsflyttet. Nu sagde hr. Gert Petersen, at man ville udvide Thulebasen. Fra selve Thulebasen og så hen til, hvor disse hytter lå, er der altså trods alt 8-10 km, og vi var der. Der er ikke lavet base, opstillet radarudstyr, lavet landingsbane eller noget andet, hvor disse mennesker boede. Men det er klart, at de ville blive generet af støj. Deres fiskeriterritorium ville lide skade, det er helt, helt klart. Det er nøjagtig det samme, som der sker i Danmark hver eneste dag over for fiskere, over for bønder, over for almindelige borgere.

Derfor vil jeg da godt sige tak til Enhedslisten, men så synes jeg, vi skal tage det lidt bredere: Hvor mange træder vi under fode hver eneste

dag? Hvor mange steder generer vi grundloven og de danske borgere? Det sker et utal af steder, og de fleste eksempler findes her i Syddanmark.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg skal blot sige til hr. Brusgaard, at jeg tror ikke helt, han har forstået, hvad det egentlig er, vi siger.

Jeg kan være enig med hr. Brusgaard i, at der kan være domstolsafgørelser her i Danmark vedrørende f.eks. naturspørgsmål, som man personligt kan være uenig i. Det kan da godt være. Men det, som er vores synspunkt i den her sag, er, at der ikke engang har været et retligt grundlag. Den deportation, der blev foretaget, foregik uden retligt grundlag. Beslutningen om fratagelse af fangstområderne blev ikke truffet med hjemmel i nogen lov. Det skete bare administrativt uden retsgrundlag, og der var ikke mulighed for domstolsprøvelse. Det vil sige, at det under alle omstændigheder – det håber jeg hr. Brusgaard vil være enig i – er langt, langt værre end de tilfælde, hr. Brusgaard nævner, og som man så i hver enkelt tilfælde jo kan gennemgå og diskutere. Men det her er jo langt, langt værre, for de fundamentale retsgarantier eksisterede ikke.

(Kort bemærkning).

Aage Brusgaard (FP):

En gang om året forhandler EU-landene fiskekvoter, havområder osv. Med ét slag – det er tit, det bliver meddelt lige kl. 12 i pressen – er alt torskefiskeri stoppet, er alt sildefiskeri stoppet. Det er ikke noget med retssag eller noget, det er bare noget med et dekret udsendt i radioavisen, så er rettighederne for fiskerne væk. Der hører vi ikke Enhedslisten begynde at sige, at det er imod grundloven osv., osv. Nej, det gør ingenting.

Så vil jeg godt lige spørge hr. Keld Albrechtsen, om disse Thuleborgere, der blev »tvangsforflyttet«, har rejst erstatningssag ved domstolene? Det må jo være noget, de kan gøre lige så vel som en Krudt-Peter og andre kan. Men der skal jo rent faktisk ligge en sag, før der kan være en afgørelse.

(Kort bemærkning).

Hans-Pavia Rosing (S):

Hvis hr. Aage Brusgaard vil diskutere Krudt-Peter, Sø-Peter og andre danskere, som efter hr. Brusgaards mening har fået en dårlig behand-

ling, står det jo hr. Brusgaard frit for at fremsætte et beslutningsforslag om de mennesker.

Det er altså ikke dem, vi taler om i dag. Det er nogle mennesker oppe i Grønland, i det nordligste Grønland, i Thule, som med tre-fire dages varsel fik at vide, at de skulle forlade den boplads, hvor de havde boet i mange år, hvor deres gamle lå på kirkegården, hvor børnene var opvokset under den kolde krig, under helt andre omstændigheder, end Danmark befinder sig i i dag. Det er en anden og meget alvorligere ting, vi diskuterer i dag, så jeg vil godt anmode om, at vi fokuserer på beslutningsforslaget i dag.

Bjørn Elmquist (RV):

Jeg takker, fordi jeg kan komme til nu. Jeg har ikke haft mulighed for at være her under debatten tidligere på grund af andre gøremål i huset, som jeg ikke kunne lægge fra mig.

Jeg vil godt på Det Radikale Venstres vegne sige, at vi har noteret os meget nøje, hvad ministeren har sagt, og vi er helt med på, at vi gerne ser en politisk løsning af denne sag, altså på det plan, hvor den ligger nu.

Hermed være ikke sagt, at der ikke kan være kredse eller personer, som føler trang til at forsøge sig ad anden vej. Det hverken kan, skal eller vil vi forhindre, men vi synes, det er vigtigt, at man ved at gå ind for en politisk løsning også påtager sig den del af ansvaret; ellers ville det kunne blive opfattet, som om man stak halen mellem benene.

Jeg skal kort gentage noget af det, som jeg – uden at have hørt det – ved, at udenrigsministeren har været inde på i sin tale, at for så vidt angår en undskyldning, har man ikke fra den danske regerings side undladt på et – jeg vil ikke sige tidligt – tidspunkt, men dog for adskillige år siden at tage denne del af det op, idet den daværende Grønlandsminister, Tom Høyem, i første halvdel af 1980'erne på den danske regerings vegne beklagede, hvad der var sket dengang for mange år siden.

Vi hæfter os dernæst ved den aftale, som statsministeren har indgået i Grønland med lederen af det grønlandske landsstyre, og den skal der leves op til. Den ordning, der dér tegned sig for Thule Air Base, har været genstand for forhandlinger med adskillige af Folketingets partier, faktisk alle dem, der har været med til finanslovforhandlinger med skiftende håb om at kunne stemme for ved tredjebehandlingen af finansloven. Det kan bestemt ikke være eller

burde i hvert fald ikke kunne være ukendt stof for ret mange af de tilstedeværende partirepræsentanter.

Jeg vil også godt sige lidt om vores forventninger til landsstyret og landsstyrets repræsentativitet. Når landsstyret siger til de danske magtrepræsentanter, at sådan og sådan er situationen i Grønland nu, må vi vel gå ud fra, at det er clearet hjemadtil, sådan at også lokalbefolkningen i det nordligste Grønland føler sig dækket ind af det. Det skal ikke afholde Grønlandsudvalget fra under sin behandling af dette forslag også at høre på, hvad de grønlændere, som måtte have lyst til det, kan berette om deres ønsker. Det kan fremstilles skriftligt, og der er også mulighed for at komme i deputation i Grønlandsudvalget. Det skal man ikke afskære dem fra, men det må dog stadig væk foregå, synes jeg, sådan, at vi husker på, at de grønlandske forhold må først og fremmest landsstyret have styr på, og at repræsentativiteten, som jeg sagde det før, er i orden.

Lige to ord til slut om det fremadrettede, for der er jo mange, der, og med stor ret, har interesseret sig for de juridiske garantier, som bør gælde i et civiliseret samfund, og her inkluderer jeg naturligvis også Grønland. Grønland er dækket af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Jeg kan huske, at i 1988 var jeg på besøg i Grønland med Europarådets juridiske udvalg, som jeg var formand for. Det var en tilkendegivelse og en klar markering af, at Grønland og grønlændere naturligvis er dækket af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Det fremadrettede må ligge i det arbejde, som Retsvæsenkommissionen arbejder på i øjeblikket. Jeg ser med stor forventning frem til, at man også, for så vidt angår Grønland, får etableret en juridisk struktur, der gør, at også vores medborgere i det nordligste får de retssikkerhedsgarantier, der skal gælde i fremtiden.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg vil gerne indledningsvis gøre en enkelt bemærkning til den diskussion, der var mellem hr. Aage Brusgaard og hr. Keld Albrechtsen for et øjeblik siden: For Dansk Folkeparti er det i hvert fald afgørende, at fordi nogle trædes under fode, er det i hvert fald ikke et argument for, at andre også kan trædes under fode. Det burde give sig selv.

Jeg vil sige på Dansk Folkepartis vegne, at vi faktisk modsat andre er ret positive over for

mange af de intentioner, der ligger i det beslutningsforslag fra SF og Enhedslisten, som vi behandler her i dag. Et af problemerne, sådan som jeg forstår det, er, at forskere og andre ikke har fuld adgang til de sagsakter, som omhandler denne tvangsforflytning, og det betyder jo, at det er umuligt at trænge til bunds i, hvad der reelt skete, og få skrevet den rigtige historie.

Det, der er afgørende for os, er selvfølgelig, at der bliver mulighed for at foretage den korrekte historieskrivning, og derfor vil jeg her i dag, som vi også fremførte i forbindelse med den diskussion, der var i Folketinget om H.C. Hansen-brevet, sige, at vi mener, at Danmark meget kraftigt skal overveje, om man ikke kan åbne for de sagsakter. Det er klart, at der for Danmark er et hensyn at tage til specielt USA, som også på det tidspunkt var en allieret, men vi hørte faktisk i forbindelse med diskussionen om H.C. Hansen-brevet, at amerikanerne ikke havde noget imod, at Danmark åbnede sine sagsarkiver. Det er også et faktum, at der er skrivelser, notater og breve, som i USA er tilgængelige for offentligheden, men ikke er det i Danmark. Det forhold virker i sig selv forkert, og derfor mener vi rent faktisk, at vi fra dansk side skulle overveje, om det ikke er muligt at åbne arkiverne.

Om det så er DUPI, som er foreslået af forslagsstillerne, eller det er mere eksterne forskere, der skal stå for at grave til bunds og finde de reelle ting frem, er et andet spørgsmål. Forslagsstillerne foreslår som sagt, at det er Dansk Udenrigspolitisk Institut, som skal gennemføre en tilbundsående undersøgelse af omstændighederne. Vi ville ikke have noget imod, at det måske var mere eksterne forskere, der gjorde det, men det er et selvstændigt diskussionstema.

Konklusionen bliver altså, at Dansk Folkeparti har stor sympati for forslaget om – og det mærker jeg er det mest centrale – at komme til bunds i spørgsmålet så hurtigt, som det overhovedet kan lade sig gøre.

Det andet, der rejses i beslutningsforslaget, er spørgsmålet om yderligere former for undskyldninger. Det er jo for nogles vedkommende – også her i Folketinget har vi set det – ret omkostningsfrit at sige undskyld, så det burde regeringen i hvert fald ikke have problemer med at gøre. Men også spørgsmålet om yderligere erstatning må efter vores opfattelse komme i halen af den tilbundsående undersøgelse, hvor man finder ud af, i hvilket omfang sådan en yderligere erstatning skal ydes.

Vi har altså overordnet en positiv indstilling, og vi håber, at mange af de ting, som også har været diskuteret her i Folketingssalen i dag, vil kunne blive yderligere afklaret under det udvalgsarbejde, som nu går i gang.

Hans-Pavia Rosing (S):

Må jeg til at begynde med tillade mig for kronologiens skyld at komme med en lille rettelse til udenrigsministeren. Den bog, som udenrigsministeren nævnte: »Thule, Fangerfolk og Militæranlæg« af Mads Fægteborg og Jens Brøsted udkom ikke i 1995, men i 1985.

Thulesagen er ikke kun én sag. Mange aspekter præger Thulesagen, mange meninger fra politisk side og fra forskerside har været fremme. Dagens forslag til folketingsbeslutning rører ved den egentlige essens af de spørgsmål, som er vigtige for Inughuit, Thuleboerne.

Var der tale om tvangsforflytning? Ja, det var der. Denne kendsgerning kan ikke tilbagevises. Det var en tvangsforflytning, som for de berørte folk, Inughuit, var en pludselig og vældig omvæltning næsten fra dag til dag; Thuleboerne fik faktisk kun 4 dage til at forlade deres boplads.

Hvem var ansvarlig for flytningen, USA eller Danmark? Dette spørgsmål blæser stadig væk lidt i vinden trods påvisninger fra forskerside af, at det skete på amerikansk anmodning. Den nylig udgivne bog om ambassadør Henrik Kauffmann »I Kongens Navn« giver anledning til nye overvejelser. I øvrigt er der jo skrevet meget om hændelserne i Thule. Bogen »Thule, Fangerfolk og Militæranlæg« er blevet nævnt, og herfra vil jeg i al beskedenhed citere en del af forordet, som jeg selv skrev som præsident for ICC:

»Thule kan for mange virke som det fjerneste sted på kloden, men ikke desto mindre er historien om Thule ganske parallel med mange andre hændelser andre steder på vor Jord, hvor oprindelige folkeslag er kommet i klemme i den kolde krig ... «.

Skal Inughuit modtage en undskyldning fra Danmark, og hvor stor skal den undskyldning være, hvis man overhovedet kan sætte mål på en undskyldning? Ja, jeg mener, tiden er moden til at give en uforbeholden og direkte æresoprejsning til Inughuit. Skiftende regeringer siden 1953 har lod og del i denne sag. Jeg mener, at tiden nu er moden til at løfte denne sag op over partiskellene og til, at både Folketinget og regeringen får gjort deres stilling op til de tvangsforflyttede.

Er Inughuit berettiget til at modtage erstatning? Den såkaldte Dundasløsning, som blev aftalt mellem statsministeren og landsstyreformanden den 6. marts i år, er en politisk løsning på spørgsmålet om at sikre en forbedret trafikbetjening af og erhvervsudvikling i Qaanaaq Kommunia, Thule Kommune.

Men kan Dundasløsningen betragtes som den definitive kollektive erstatning for tvangsforflytningen i 1953? Er løsningen at betragte som det sidste politiske træk? Ikke alle mener det. De tvangsforflyttede og deres efterkommere har tidligere i år dannet en forening, HINGITAQ '53, de udstødte fra 1953. Denne forening vil forfølge sagen. Foreningen har bebudet en retssag mod den danske stat for at få klarlagt rettighedsspørgsmålet, erstatningsspørgsmålet og ansvarsplaceringen. En sådan retssag kan i sidste ende havne ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg.

En sådan retssag kan vare mange år, såfremt overvejelser herom imod mange instansers forventninger bliver realiseret. En klar undskyldning fra den danske regerings side over for Inughuit er for nogles vedkommende en lille detalje, men sandelig også et stort bidrag til et fortsat tilfredsstillende rigsfællesskab, også med denne del af befolkningen i det danske kongerige.

Det er en kendsgerning, at den politiske løsning på nuværende tidspunkt under alle omstændigheder ikke er tilfredsstillende for de berørte folk. Nu er også det internationale samfund begyndt at interessere sig for sagen. FN's komité for racediskrimination udtalte på sit sidste møde sin bekymring over den manglende kompensation til Thulefolket i forbindelse med etablering af Thule Air Base.

Alene dette forhold viser, at sagen efterhånden er trukket ganske langt. Jeg er klar over, at regeringen afventer hvidbogen fra Dansk Udenrigspolitisk Institut, men det må ikke medføre, at sagen igen trækkes ud. Der er trods et langvarigt arbejde i Ziegler-udvalget, som barslede med beretningen sidste år, stadig behov for en nøje udredning af de rettighedsmæssige spørgsmål, bl.a. i lyset af ILO-konventionen om oprindelige folks rettigheder, som Danmark ratificerede i februar sidste år. En sådan udredning skal i givet fald udarbejdes inden for en kort, afmålt periode og af en uafhængig instans.

Thule Kommune arbejder i øjeblikket med en kritisk gennemgang af Zieglerrapporten, og jeg kan kun her som min opfattelse anføre, at Zieg-

lerrapporten og dens konklusioner er ganske utilstrækkelige til at belyse essensen af hele dette spørgsmål. Kort tid efter at Thulesagen kom på alles læber sidste sommer i forbindelse med fremkomsten af H.C. Hansen-brevet, afholdtes et møde i Qaanaaq med deltagelse af landsstyreformanden, Landstingets udenrigs- og sikkerhedspolitiske udvalg og Qaanaaq Kommune. Et offentligt møde med en stor del af befolkningen blev ligeledes afholdt. Fra det officielle møde blev bl.a. følgende udtalt: »Alle ansvarlige myndigheder i Grønland kræver nu samlet, at den danske regering retter en officiel undskyldning til befolkningen i Avanersuaq samt kompenserer befolkningen for:

1. At have givet tilladelse til i 1951 at placere en udenlandsk militærbase i Inughuits traditionelle leve- og fangstområder uden på noget tidspunkt at have spurgt Inughuit selv eller de daværende grønlandske rådgivende organer.

2. At have flyttet den lokale befolkning i 1953 uden befolkningens eget ønske eller accept.

Et direkte møde med befolkningen gav os anledning til at fornemme de stærke følelser og den stærke bitterhed, der gennem de sidste mere end 40 år har grundfæstet sig blandt Inughuit over den uretfærdighed og det overgreb på grundlæggende menneskerettigheder, som hændelserne i begyndelsen af 1950'erne er. Der skal derfor ikke her i Tinget herske tvivl om, at Inughuit og resten af Grønlands venter med spænding på udfaldet af dagens debat.

Lad os dog i enighed nå frem til en værdig og for de udstødte fra 1953 anstændig udgang på vores debat i dag.

Otto Steenholdt (V):

Beslutningsforslaget kaldes tilfældigvis nr. B 52. Det var et atombærende bombefly B 52, der faldt ned ved Thule i 1968.

Indledningsvis vil jeg henvisse til fællesudtalelsen den 3. august 1995 fra mødet mellem Thule Kommunalbestyrelse, Grønlands Landstings udenrigs- og sikkerhedspolitiske udvalg og Grønlands landsstyre.

Fællesudtalelsen går ud på kollektiv erstatning til Thule Kommune. Jeg har flere gange udtrykt min beklagelse her i Folketinget over, at man altid blander de to Thulesager sammen, nemlig tvangsforflytningen i 1953 og B 52-flyulykken i 1968. I dag er der kun mulighed for at drøfte tvangsforflytningen i 1953.

Dette forslag til folketingsbeslutning om at gøre noget for Thulebefolkningen, som var ble-

vet tvangsforflyttet, er et kærkomment beslutningsforslag i det danske Folketing.

Som alle de tilstedeværende medlemmer ved, så har jeg ikke sparet på krudtet for at prøve på at overtale regeringen til at gøre noget ved denne alvorlige internationale politiske fadæse, som Danmark siden 1953 har været mærket af.

Under åbningsdebatten i år har jeg her fra Folketingets talerstol opfordret regeringen til at prøve på at løse problemet på en for alle parter tilfredsstillende måde. Grønlands landsstyre og Landsting har ønsket, at statsministeren giver Thulebefolkningen en uforbeholden undskyldning; den har statsministeren nægtet at give. Jeg har i den forbindelse sagt, at jeg er tilfreds med, at statsministeren ikke giver en undskyldning, da en sådan internationalt set gigantisk politisk fejltagelse ikke kan løses bare med et enkelt ord for dernæst at blive glemt.

Tidligere Grønlandsminister hr. Tom Høyem har engang skrevet en kronik om netop Thulesagen. Han skrev, at han har givet Thulebefolkningen en undskyldning. Denne undskyldning er for egen regning, for hvis Folketinget vurderer denne undskyldning som værende seriøs, så tager man ikke Thulesagen alvorligt.

Dengang var der heller ikke de frigivne dokumenter fra de amerikanske arkiver, som man kunne begynde at diskutere i forbindelse med den daværende Grønlandsministers undskyldning.

Regeringen og dens embedsmænd må vide, at sidste år vandt de canadiske eskimoer en lignende sag om deres tvangsflytning, og her fik befolkningen tilkendt erstatning. For mig er det lysende klart, at Thulebefolkningen er blevet fordrevet fra Uummanaq i 1953, og at ekspropriationen af den gamle boplads uden tvivl skaber begrundelse for erstatning.

Jeg har adskillige gange været i Thule i forskellige ærinder. Jeg har kontaktet ældre mennesker, som husker, hvordan og hvorledes de nærmest blev jaget væk fra deres boplads. De fortalte mig altid med grådkvalt stemme, hvor vanskeligt det var at rejse med hundeslæde til det nye sted uden at vide, hvordan deres fremtid dér kunne udvikle sig. De fortalte mig alle, at deres gamle boplads var den bedste og mest centrale for deres erhverv, nemlig fangst. Men deres tvangsflytning var blevet vedtaget hen over hovedet på dem, og de ved selv, at de blev tvangsforflyttet til et dårligere fangstområde.

For alle os grønlændere er det klart, at den egentlige årsag til den tragiske flytning var, at

der i 1951 blev etableret en amerikansk base på bopladsen, og vi ved den dag i dag, at der ikke ville have været nogen flytning, hvis der ikke havde været en base.

Dette blev bekræftet af hr. Jørgen Busch fra Danmark, som i mange år har arbejdet for den danske vejrtjeneste i Thule og senere på den amerikanske base. Denne herre var helt forundret over, at myndighederne i Danmark bliver ved med at påstå, at flytningen skete efter befolkningens eget ønske. Han har fortalt, at befolkningen den 22. maj i 1953 fik besked på at flytte i løbet af fire dage. Dette udsagn er også en bekræftelse af, hvad den nulevende forflyttede Thulebefolkning selv har fortalt mig.

Må jeg benytte lejligheden til at rette en tak til eksternt lektor Jens Brøsted for hans utrættelige arbejde for at bevise over for omverdenen, hvad der skete i Grønland på daværende tidspunkt, noget, som vi alle i Grønland har haft kendskab til. Han har indhentet sine nye oplysninger fra bl.a. amerikanske frigivne arkiver, som bekræfter, at det var et amerikansk krav, der førte til tvangsflytningen af Thulebefolkningen i 1953.

Disse oplysninger benægtes af den danske regerings eget undersøgelsesudvalg, da det påstås, at Thulebefolkningens flytning var en dansk beslutning i overensstemmelse med Thulebefolkningens interesser. Jeg må indrømme, at jeg desværre ikke har megen tillid til rapporten fra regeringens undersøgelsesudvalg, og jeg har ikke den fornemmelse, at der er divergens mellem Landsstyrets og Avanersuaq Kommunes, Thule Kommunes opfattelse af Zieglerrapporten. Ved en gennemgang af kildemateriale til Zieglerrapporten konstaterer vi følgende:

For det første: Gruppen bag rapporten drager dels konklusioner, der ikke er belæg for, dels undlader den efter min mening vigtigt materiale til belysning af sagens sammenhæng. For det andet: Man ikke ser på sagen i en større sammenhæng, kun på selve flytningen. For det tredje: Bl.a. beslutningsprocessen omkring Thule Air Bases etablering er ikke berørt i Zieglerrapporten. For det fjerde: Danmarks forhold til FN er ikke belyst med hensyn til motiveringen for etablering af basen. Og endelig for det femte: Man forholder sig ikke den dokumenterbare misinformation af de danske politikere.

Må jeg citere, hvad Jens Brøsted i år skrev i Sermisiaq, Grønlands avis, nr. 37. Indlæggets overskrift er »Diskretion og tvang. Det amerikanske krav om Thules flytning«, og der står:

»Nye oplysninger fra amerikanske arkiver bekræfter, at det var amerikanske krav, der førte til tvangsflytningen af Inughuit, Thules oprindelige befolkning i 1953.«

Dette forhold benægtes af regeringens undersøgelsesudvalg, som fastholder, at flytningen var en dansk beslutning i overensstemmelse med befolkningens interesser. Undersøgelsesudvalget fortsætter den traditionelle og bevidste sløring af sandheden og har ikke løst sin helt centrale opgave, nemlig at belyse omstændighederne ved befolkningens flytning.

I interne dokumenter ved man godt, hvordan sagerne forholdt sig. I et bidrag fra den amerikanske ambassade i København til en rapport til USA's præsident om alle amerikanske oversøiske baser hedder det i 1957, at hele den eski-moiske landsby blev flyttet på foranledning af det amerikanske luftvåben.

Ja, hr. formand, jeg skal nok vente med at fortsætte til næste gang.

Formanden:

Undskyld. Taleren har lige brugt den dobbelte taletid. Jeg har været meget liberal, men jeg tror, vi må stoppe.

Otto Steenholdt (V):

Jeg fortsætter næste gang.

Formanden:

Ja, tak. Hr. Keld Albrechtsen som ordfører.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg har naturligvis med ganske særlig interesse lyttet til, hvad hr. Rosing og hr. Steenholdt har sagt, og jeg kan konstatere, at der i hvert fald hos forslagsstillerne er fuldstændig enighed i de fremførte synspunkter om, at der er behov for en uforbeholden og direkte æresoprejsning, at der forelå en tvangsforflytning, og at den foreslåede Dundasløsning ikke kan betragtes som den definitive løsning på erstatningsspørgsmålet. Sådan mener jeg at kunne høre de meldinger, der kom.

Det ligger jo desværre ganske langt fra det, som regeringen havde at byde på under den her debat, for hvis det, som regeringen havde at byde på, skal karakteriseres med ét enkelt ord, så må ordet være: Intet. Regeringen havde en henvisning til en tekst, til et kapitel i DUPI-rapporten, som perifert vil berøre dette her spørgsmål. Det var alt, hvad regeringen havde.

Så vi må konstatere, at regeringen har valgt den lange vej i denne sag; den lange, seje vej, hvor Danmarks internationale anseelse skal slæbes i sølet ved Den Internationale Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg og i FN's menneskerettighedskomitéer, hvor regeringen ikke vil kunne gøre sig nogen forhåbning om, at dette spørgsmål vil forsvinde, bare man trækker det i langdrag længe nok. Regeringen har valgt at trække pinen ud, og det synes jeg er meget slemt for Danmarks internationale anseelse.

Hr. Rosing var inde på, at der i andre lande, hvor kolonimagter har foretaget overgreb, er sket det, at der er fundet løsninger, hvor der er givet æresoprejsning, og hvor der er givet erstatning. Og det er pinligt, det er overpinligt, at vi danskere skal erkende, at vores land ikke er i stand til at leve op til de internationale forpligtelser, som vi har påtaget os i de dokumenter, som vi vel nok må betragte som de vigtigste overhovedet i denne verden, nemlig FN's Menneskerettighedskonvention.

Så vil jeg vende lidt tilbage til det, hr. Steenholdt var inde på, for jeg tror ikke, at man forstår denne sag helt til bunds, medmindre man tager de øjenvidneskildringer med, som vi har af det, der skete i maj 1953.

Jeg har også læst nogle af disse øjenvidneskildringer og læst, hvordan man to dage før tvangsforflytningen fik at vide, at nu måtte man af sted. De fik ikke en egentlig begrundelse, men præsten sagde, at det var et amerikansk ønske, at man skulle væk. Så måtte familiefaderen bygge en slæde, man måtte tage af sted, det var meget koldt, man måtte køre ud over sneen, og de små børn frøs.

Jeg har desværre ikke været i området, men jeg har fået fortalt, at der faktisk er 100 km til det sted, hvor de skulle være, og det er altså ikke et terræn som det, vi har her i Danmark, hvor der med mellemrum ligger en kro, man kan tage ind på og få et lille måltid og lidt varme. Sådan er forholdene altså ikke omkring Thule.

Jeg håber, man vil prøve at sætte sig ind i, hvilke barbariske vilkår man udsatte disse mennesker for. Det er en del af historien, som måske har en stærk følelsesmæssig dimension, men som jo også er årsagen til, at en æresoprejsning er så vigtig.

Så vil jeg vende mig lidt mod det juridiske og bede ministeren besvare de spørgsmål, jeg har stillet, som jeg synes er meget enkle og klare, og som vi sådan set ikke behøver de store undersøgelser for at nå til bunds i.

Det er for det første spørgsmålet om, hvorvidt den danske regering er bekendt med retsgrundlaget for det, der skete, om der foreligger en lov-hjemmel for det, der skete, og om der foreligger et retsgrundlag.

For det andet: Forelå der for befolkningen i disse dage – de to dage, der var, mellem de fik oplysningen, og til de blev tvangsforflyttet – noget retsligt instrument, som disse mennesker kunne benytte sig af, hvis de ønskede at få prøvet den afgørelse? Og det var altså en afgørelse, som ikke var truffet på retligt grundlag, men som bare forelå som en faktisk kendsgerning: at de havde da humme sig. Var der overhovedet et retsligt instrument, en klagemulighed, en domstolsadgang eller bare et eller andet sted, hvor de kunne henvende sig til for at få hjælp? Var der det, eller var der ikke?

Jeg tror, at alle, som har kender noget som helst til denne sag, selvfølgelig ved, at det var der ikke. Der var ikke et retsgrundlag, og der var ikke en ankemulighed. Der var ingen domstolsprøvelse, og der var ingen af de garantier, som grundloven foreskriver. Og jeg vil godt udfordre det medlem af dette Ting, som tør stille sig op på denne talerstol og bestride det, jeg her har sagt om retsgrundlaget. Jeg håber, at ministeren vil besvare spørgsmålet, for det er jo meget enkelt at besvare.

Jeg tror, at vi står i den situation, og det synes jeg er det pinlige for Danmark, at den eneste måde, hvorpå denne sag kan finde sin løsning, er altså, at foreningen af de tvangsforflyttede og deres efterkommere rejser sagen ved Menneskerettighedsdomstolen. Det er pinligt for vores land. Det er overpinligt for vores land, men det er åbenbart den eneste løsning.

Jeg er ikke et sekund i tvivl om, at de vil vinde den retssag. Den kan netop af de juridiske grunde, som jeg har nævnt, ikke tabes, og så har jeg ikke engang været inde på spørgsmålet om beslutningens forhold – beslutningen, som altså ikke var en eksisterende retligt beslutning, men bare en ting, man gjorde med magt – til FN's Menneskerettighedskonvention.

Det vil ikke kunne lade sig gøre at forklare, hvad der skete, på en sådan måde, at Danmark kunne vinde en sådan retssag. Det kan man lige så godt se i øjnene. Det kan man lige så godt tage bestik efter. Hvorfor så trække denne pine i langdrag i årevis med et ydmygende og skandaløst resultat for Danmark til følge? Jeg må indrømme, jeg fatter det ikke! Jeg ved ikke, om ministeren kan forklare det? Hvad er det for

hensyn, der ligger bag ved det? Jeg fatter det ikke. Jeg synes, det er, ja, man kan dårligt sige andet end tåbeligt. Og det er i hvert fald slet ikke værdigt, som nogle har været inde på.

Jeg vil godt sige tak for de bemærkninger, som hr. Kristian Thulesen Dahl kom med om vores forslag. Vi mener naturligvis fra forslagsstillernes side, at hvis der kan findes muligheder for at få åbnet disse arkiver, så vil det være en fantastisk god idé.

Nogle af arkiverne i USA er jo åbnet, og det er det, der har gjort det muligt for Brøsted at dokumentere, at det, der står i rapporten om tvangsforflytningen med hensyn til USA's rolle, er direkte forkert. Det har Brøsted jo allerede dokumenteret ved at få papirer frem. Men der kunne også være en række andre papirer, bl.a. den daværende departementschef i Grønlandsministeriet Eske Bruns optegnelser, som ville være overordentlig interessante med henblik på at komme til bunds i denne sag.

Så det er noget, forslagsstillerne stærkt ønsker. Og vi vil naturligvis også medvirke, hvis der kunne blive flertal for det, til, at man laver en ekstern undersøgelse f.eks. på et af vores universiteter. Det skal ikke komme an på det. Vi har foreslået DUPI til at forestå undersøgelsen, fordi Folketinget har mulighed for – sådan er reglerne om DUPI – direkte selv at anmode DUPI om at iværksætte en sådan undersøgelse. Det ville være hurtigt og effektivt at gå den vej.

Men jeg vil sige til hr. Kristian Thulesen Dahl: Vi vil gerne sikre en eller anden form for uafhængig og objektiv undersøgelse, hvis der kan skabes flertal for det.

Men nu afventer jeg ministerens svar på de spørgsmål, som jeg altså godt nok synes er meget centrale for bedømmelsen af denne sag.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Min første bemærkning skal være et forsøg på at bringe hr. Keld Albrechtsen lidt ned på jorden i forbindelse med denne sags placering i forhold til de grønlandske myndigheder.

Sagen er den, at der er enighed mellem landstyre, Qaanaaq Kommune og den danske regering om, at hvis man kan etablere Dundasløsningen, så er der herefter ikke længere nogen kollektive krav at rejse. Det er en del af sagens kerne, vil jeg sige. Det anser den danske regering for umådelig væsentligt.

Det er altså ikke sådan, som man jo nærmest måtte tro, når man hørte hr. Keld Albrechtsen,

der jo helt kastede fortøjningerne til virkeligheden, at vi handler uden at have nøje kontakt til de grønlandske myndigheder, og at vi ikke diskuterer alle aspekter i denne sag med de grønlandske myndigheder.

Der forhandles nu med den amerikanske regering om at etablere den såkaldte Dundasløsning, som ifølge de grønlandske myndigheder selv vil være en ordentlig afslutning, og som vil etablere ordentlig trafikbetjening af området.

Hr. Keld Albrechtsen går meget op i de retlige omstændigheder; jeg går ud fra, at det også gælder nu. Jeg synes i og for sig ikke, det er passende, at vi diskuterer det her. Der er bebudet en retssag fra en forening med udgangspunkt i fangersamfundet, og jeg finder det derfor rigtigst, at de juridiske spørgsmål, som måtte blive rejst, afgøres ved domstolene. Hvad der i øvrigt måtte være behov for at svare på under udvalgsarbejdet, er regeringen selvfølgelig klar til at svare på.

Lad mig gøre opmærksom på, at når dette spørgsmål efter behandlingen her i dag går videre til, forstår jeg, Udvalget vedrørende Grønlandslove, så vil udvalget jo kunne følge sagen. Det vil kunne følge, at der kommer en rapport fra DUPI til januar, vil kunne følge det svar, som Thule Kommune har bebudet efter gennemgang af Zieglerrapporten, og se kommunens bemærkninger, og det vil også kunne tage det svar, som den danske regering skal afgive til FN's Komité for Racediskrimination, i betragtning. Udvalget vil jo altså kunne inddrage disse elementer i sit arbejde, og på det grundlag kan vi diskutere sagen videre.

Og lad mig så til sidst slå fast, at DUPI i allerhøjeste grad er en uafhængig institution. Jeg hører til min forbavselse medlemmer af Tinget stå her og tale om eksterne forskere eller noget i den retning. Jamen Dansk Udenrigspolitisk Institut er – på grundlag af en lov givet her i Folketinget – en af regeringen aldeles uafhængig institution. Vi kan ikke diktere DUPI undersøgelser, og vi kan endnu mindre diktere det bestemte resultater. DUPI er en helt igennem uafhængig institution.

DUPI har bedt selvstændige forskere blandt de kyndigste, vi har, om at udarbejde en redegørelse for forholdene omkring Thulebasen og hele forløbet fra 1945 frem til 1968, og de har adgang til alt relevant materiale. Så jeg føler, at den undersøgelse, der er igangsat om Thulebasen, er i de bedste hænder.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu benytter ministeren den for Danmark overordentlig pinlige retssag, som jo må komme som konsekvens af regeringens holdning, som påskud til ikke at ville besvare de mest elementære spørgsmål som f.eks., om der forelå et retligt grundlag, da tvangsforflyttelsen skete. Det synes jeg ikke er værdigt af ministeren.

Jeg vil også spørge ministeren, om ikke der er et problem, som i virkeligheden er et dansk problem, i dette her, nemlig at vi står med en undersøgelsesrapport, som det tog år at lave, men som fru Helle Degn i dag erkender ikke giver svaret på spørgsmålene, som vi allerede ved har direkte forkerte konklusioner på spørgsmålet om USA's rolle, og som altså er et stykke regeringsarbejde – i hvert fald et stykke arbejde foretaget på regeringens ansvar – som ganske enkelt ikke er godt nok.

Er det ikke et problem, som Folketinget må tage alvorligt og gøre noget ved, når der ligger en rapport, som ikke er god nok, hvis konklusioner ikke er holdbare? Det vil jeg godt spørge ministeren om.

(Kort bemærkning).

Otto Steenholdt (V):

I begyndelsen af min forrige tale sagde jeg, at jeg har prøvet på at overtale regeringen et par gange i dette år til at gøre noget ved den alvorlige Thulesag fra 1953, men forgæves.

Jeg har også sagt, at det sidste ord i denne alvorlige sag endnu ikke er sagt. Den kan blive ved med at være en meget alvorlig knast mellem Grønland og Danmark fremover, hvis Folketinget ikke får gjort noget ved den.

Forslagsstillerne gentager mine tidligere opfordringer til regeringen. Jeg giver dem ret i, at den eneste måde, hvorpå Danmark kan undgå en pinlig retssag, er ved hurtigst muligt at indrømme de fejl, som er begået, og give erstatning til de tvangsforflyttede og deres efterkommere.

Jeg undrer mig kolossalt meget over, at Danmark bevidst ignorerer De Forenede Nationers racediskriminationskomité's bemærkninger fra marts i år, da den udtrykte sin bekymring over, at der ikke er udbetalt erstatning til den grønlandske befolkning i Thule. Det ligner ikke Danmark, at en komité under De Forenede Nationer skal være nødsaget til at anmode den danske regering om at give en uddybende rapport om Thulesagen senest i januar 1997.

Jeg er overbevist om, at Thulebefolkningens tvangsforflytning i 1953 klart og tydeligt var en ekspropriation. De nuværende danske folketingsmedlemmer kan finde på mange forskellige undskyldninger – bl.a. at ingen af dem kan være ansvarlig for, hvad der skete i Thule i 1953 – men deres følelse af uskyldighed hæmmer deres evne til at bøde på udåden fra 1953. Men det værste i politik er at kende det rette og ikke gøre det af mangel på mod.

Sagen er slet ikke uddebatteret. Den næste debat kommer muligvis ved Den Internationale Domstol i Strasbourg, og det bliver Danmarks image ikke bedre af i det internationale forum.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Udenrigsministeren har to knager at hænge sine undskyldninger på.

Den ene knage er, at der jo er overensstemmelse mellem regeringen og det grønlandske landsstyre, så pyt, hvad skal vi egentlig diskutere mere for?

Den anden knage er så Menneskerettighedsdomstolen: Den må da selv finde ud af det. Lad os dog vente at se, hvad der sker. Nu skal vi ikke forhaste os, vel – og altså skal vi ikke foretage os noget som helst.

Må jeg sige, hvad den første knage angår, at i den erklæring fra 1995, hvorved landsstyret accepterer en aftale med regeringen, er man overordentlig kritisk over for selve Thuleflytningen.

Jeg lagde f.eks. mærke til, at der var én af ordførerne – jeg kan ikke huske, hvem det var – som havde været oppe at se boliger og sagde, at de jo boede meget bedre nu, end de havde gjort i gamle dage.

Men landsstyret kommer faktisk til den konklusion, at deres forhold er blevet stærkt forringet; både deres fangstforhold og deres sundhedsforhold blev forringet. Det står udtrykkeligt i udtalelsen fra landsstyret.

Men vigtigere er, at der på et helt afgørende punkt stadig væk er uenighed mellem landsstyret og regeringen – så ved jeg ikke, hvad regeringen vil gøre ved det. Jeg har her den fælles udtalelse fra landsstyret, det udenrigs- og sikkerhedspolitiske udvalg, og Avangersuaq kommunalbestyrelse af 17. oktober 1996. Heri fastholder de ansvarlige grønlandske myndigheder, at spørgsmålet om USA's indflydelse på tvangsflytningen – det skriver de; de er heller ikke i tvivl om, det var en tvangsflytning, som blev

foretaget dengang – nu bør undersøges af DUPI, således at historien skrives i sin rette sammenhæng.

Det er altså et krav fra landsstyret, som forslagsstillerne her har gjort til deres, men som regeringen åbenbart afviser. I det ene tilfælde bruger man en vis enighed med landsstyret som undskyldning. I et andet tilfælde giver man en god dag i uenigheden.

Og hvad angår Menneskerettighedsdomstolen, så kan udenrigsministeren da ikke være uinteressert i, om Danmark vinder eller taber en sag ved Menneskerettighedsdomstolen. Kan han bare sige: Det er et juridisk problem, det gider vi ikke drøfte her og nu? Det er da en væsentlig sag. Hvis jeg var udenrigsminister, ville jeg være meget optaget af, om vi taber eller vinder en sag ved Menneskerettighedsdomstolen. Jeg synes, det er udtryk for et noget overfladisk forhold til Menneskerettighedsdomstolen at behandle den på den måde.

Sagen er jo nemlig, at Menneskerettighedsdomstolen må være optaget af, om der var et retsgrundlag. Jeg forstår godt udenrigsministerens tavshed, for der var ikke noget retsgrundlag. Ifølge den danske grundlov kan ingen tilpligtes til at afgive sin ejendom, uden at der foreligger en lov, og uden at det sker mod fuld erstatning. O.k., så kan man sige, at grundloven først trådte i kraft for Grønlands vedkommende ti dage senere – så smart var man – men jeg er helt overbevist om, at Menneskerettighedsdomstolen ikke vil hoppe på den undskyldning. Undskyldningen ville i realiteten så gå ud på, at Danmark jo var kolonimagt og kunne gøre, hvad der passede os. Det passer jo heller ikke. Der var intet retsgrundlag. Derfor må Danmark nødvendigvis tabe sagen, og det bliver en ret skandaløs historie. Det synes jeg udenrigsministeren skulle interessere sig for.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg gør hr. Gert Petersen opmærksom på, at den knage, jeg hænger standpunktet på, ikke kun er enighed med landsstyret, men jo også med Thule Kommune, altså de i området folkevalgte. Det er dog ikke ganske uvæsentligt i den sammenhæng. Det er selvfølgelig ikke udtryk for, at de folkevalgte på stedet nødvendigvis har det rigtige synspunkt – de har i hvert fald et andet synspunkt end hr. Gert Petersen – men det spiller under alle omstændigheder en rolle ved min vurdering af sagen.

Det, der dernæst er ganske afgørende i sagen, som jeg også klart lod forstå i mit indlæg, er, at Thule Kommune har bebudet en gennemgang af Zieglerrapporten. Når den foreligger, vil vi selvfølgelig nøje se på, hvad Thule Kommune har af bemærkninger til rapporten – det siger sig selv, og det fremgår også af mit første indlæg – og hvis der kommer nyt frem, som berettiger omvurderinger, må vi selvfølgelig give os i kast med det.

Til sidst vil jeg gøre opmærksom på, at på ét punkt er jeg ikke enig med landsstyret og det sikkerhedspolitiske udvalg, det har hr. Gert Petersen ganske ret i, nemlig at DUPI skulle foretage en fornyet undersøgelse. DUPI har adgang til alt tilgængeligt materiale og kan tilrettelægge undersøgelsen, som det vil; men den undersøgelse, DUPI er blevet bedt om at foretage, er ikke en juridisk undersøgelse, der vedrører erstatningsansvaret. Det må jeg gøre opmærksom på. Det er en politisk-historisk redegørelse for, hvad der foregik omkring Thulebasen, for Thulebasens rolle, og den tager ikke stilling til et eventuelt erstatningsansvar, som dette beslutningsforslag jo vedrører. Skal man have en belysning af erstatningsansvaret, kræver det en anden type undersøgelse end den, DUPI er i stand til at foretage.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Udenrigsministeren har ret i, at det, vi har fremsat forslag om, er en undersøgelse, der vedrører sagen.

Jeg vil prøve en sidste gang at spørge ministeren om regeringens holdning til det retlige grundlag og Thulebefolkningens eventuelle mulighed for en domstolsprøvelse af det, der foregik.

Udenrigsministeren er vel klar over, at den danske regerings repræsentant ved FN's Menneskerettighedskommission har fremført den påstand, at der hele vejen igennem har været adgang til domstolsprøvelse af det, der foregik. Det er den danske regerings påstand. Jeg vil godt høre, om den danske regering agter at videreføre den påstand i kommende rapporter til FN.

Dernæst vil jeg godt spørge: Hvad er det for en domstolsprøvelse, den danske regering har haft i tankerne, da den fremførte den sælsomme påstand over for FN? Hvilken domstol var det, man i maj 1953 kunne henvende sig til for at få prøvet ekspropriationen? Jeg vil godt høre, hr.

udenrigsminister: Hvis man ikke vil svare Folketinget, vil man så svare FN? Vil man så meddele FN, hvad det var for en domstol?

Jeg synes, at der er grund til at overveje det ganske nøje, inden man skriver sit svar til FN. Jeg tror, at hvis man gentager de påstande, man har været fremme med i den sidste ombæring, så kommer man rent juridisk ud på det dybe vand.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det udvalg, der den 21. november 1996 blev nedsat til behandling af forslag vedrørende Grønland. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Fra medlem af Folketinget Jan Petersen, der har orlov, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 27. november 1996 atter kan give møde i Tinget.

Asger Jensens hverv som midlertidigt medlem af Folketinget ophører herefter fra nævnte dato at regne.

Efter at Stefan G. Rasmussen har nedlagt sit mandat som medlem af Folketinget, har den konservative folketingsgruppe udpeget medlem af Folketinget Brian Mikkelsen som nyt medlem af Jernbanerådet for den resterende del af indeværende funktionsperiode.

Den pågældende er herefter valgt.

Fra statsministeren har jeg modtaget følgende skrivelse af 25. november 1996:

»Efter statsministerens indstilling er det ved kongelig resolution af 15. november 1996 besluttet, »at kompetencen til at behandle sagen vedrørende tiltalerejsning i sagen anklagemyndigheden mod advokat Henrik Christrup, advokat Christian Fribjart Andreassen, advokat Manfred Wolfgang Petersen, advokat Søren Lundsgaard og advokat Kiri Dalsgaard Petersen overføres fra justitsministeren til skatteministeren«.

Underskrevet: Poul Nyrup Rasmussen og kontraseret af Thorkild Fogde«.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 27. november 1996, kl. 13.00

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 18.21